

Oponentský posudek

na diplomovou práci

Michaely Otterové

Die Übersetzungen von Rilkes „Sonette an Orpheus“ ins Tschechische

Praha: FF UK, 2008, 163 s.

Pražský rodák Rainer Maria Rilke je bezesporu jedním z nejvýznamnějších světových básníků, jeho vliv na současnou poezii i význam pro světové písemnictví není zpochybňován ani dnes. I v rodných Čechách je tomuto velikánovi věnována zasloužená pozornost. Nebylo tomu tak vždy. Až ve třicátých letech minulého století – jedno desetiletí po básnické smrti – se v českém kulturním prostředí ocitá v centru pozornosti překladatelů a stává se téměř naráz jedním z nejvíce překládaných autorů novější německé literatury. Tomuto věhlasu, založenému jistě i zdejším intelektuálním odporem proti postupující nacistické devastaci kultury a literatury v sousedním Německu, předcházela i v našem „domácím“ prostředí „léta hubená“ – metafyzický básník hutného, ale střízlivého výrazu s netušeným významovým nábojem, navíc příslušník nechtěné národnostní menšiny, neměl v českém dobovém kulturním prostředí, určovaném v poezii hravostí poetismu a surrealismu či vážnou sociální notou velkou nadějí na úspěch. Až s nástupem metafyzické, v mnoha případech katolicky orientované „poezie ticha, smrti a času“ počátkem třicátých let se pozvolna proměňuje i vztah k tomuto velikánovi světové poezie.

To je výchozí situace pro téma předložené diplomové práce, která se zabývá analýzou překladů pozdní Rilkovy básnické sbírky Sonety Orfeovi (Die Sonette an Orpheus, 1923). Vlastnímu rozboru šesti chronologicky uspořádaných překladů částí sbírky (pouze Václav Renč [1937] a Tomáš Vítěk [2003] přeložili celý básnický cyklus) předchází krátká a přehledná kapitola o Rilkově díle v českém kulturním prostředí, do níž se vloudily tři nepřesnosti:

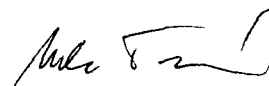
- V německém textu nelze použít výraz „Tschechien“ (s. 12), pojednáváme-li o období předcházejícím vyhlášení samostatnosti České republiky v roce 1993. Tento výraz není historicky korektní, a proto v takových případech použijeme buď pouze adjektivum „tschechisch“, rozumíme-li tím pouze národně české prostředí, a větu přeformulujeme, nebo musíme užít výraz „Böhmen“ (do roku 1918), případně „Tschechoslowakei“ (do roku 1992).
- Druhá fáze Rilkovy recepce v českém prostředí (1926-1948) nekončí přerušením umělecké svobody v Československé socialistické republice v roce 1948, ale pouze přerušením umělecké svobody v Československu po únorovém puči. Československá socialistická republika (ČSSR) byla vyhlášena až v roce 1960.
- Rilкова vlna sice kulminovala v roce 1937 vydáním tří překladů z jeho děl, ale nebylo to v roce desátého výročí od jeho smrti. To bylo vzpomenuť už v roce 1936 (zemřel 1926).

Oceňuji kapitolu (Einmaligkeit des Originals, 16-28) o originále básnické sbírky, ve které diplomandka na podkladě vyčerpávající sekundární literatury k tématu pokusila vystihnout základní vlastnosti pojednávaného textu – básnický program, tvůrčí vnímání, stylistické vrstvy a formální znaky. Takový postup byl podle mého názoru důležitý pro lepší pochopení jednotlivých překladatelských metod i odchylek, jichž se překladatelé při translaci textu do češtiny dopustili.

Vlastní analýzy postupují podle zvoleného schématu: vztah překladatele k autorovi a jeho sbírce, dobové kritiky překladatelova pokusu (pokud existují), metoda překladu, rozbor překladu. V případě šesti dílčích či úplných překladů Sonetů Orfeovi pak vyvstává celá geneze osmdesáti let překladatelských pokusů. Diplomandka nevynechala žádný z nich, důkladně je prozkoumala, každý jednotlivý v závěru dílčích kapitol posoudila a zvolenou metodou bilaterálního porovnání všechny zhodnotila. Došla k poznatku, že přes vší rozdílnost v uchopení originálu ať ve směru zachování zvukové, či ve směru zachování významové přesnosti mají české překlady několik charakteristických společných rysů: všechny zachovávají formu sonetu, žádný nebere alespoň podpůrně v potaz literárněvědné publikace o Rilkeovi a jeho tvorbě a žádný se nedobral střízlivého výrazu originálu. V jednotlivých analýzách to s akribií sobě vlastní přesvědčivě dokazuje.

Hodnocení: Práce je pečlivě provedena, inteligentní a pro českou germanistiku potřebná. Je psána vynikající němčinou, několik překlepů a gramatických nesrovnalostí jde na vrub přepisu – vyznačil jsem je ve svém exempláři. **Doporučuji** ji k obhajobě.

V Praze 30.08.2008

A handwritten signature in black ink, appearing to be 'Mila' followed by a stylized flourish.